

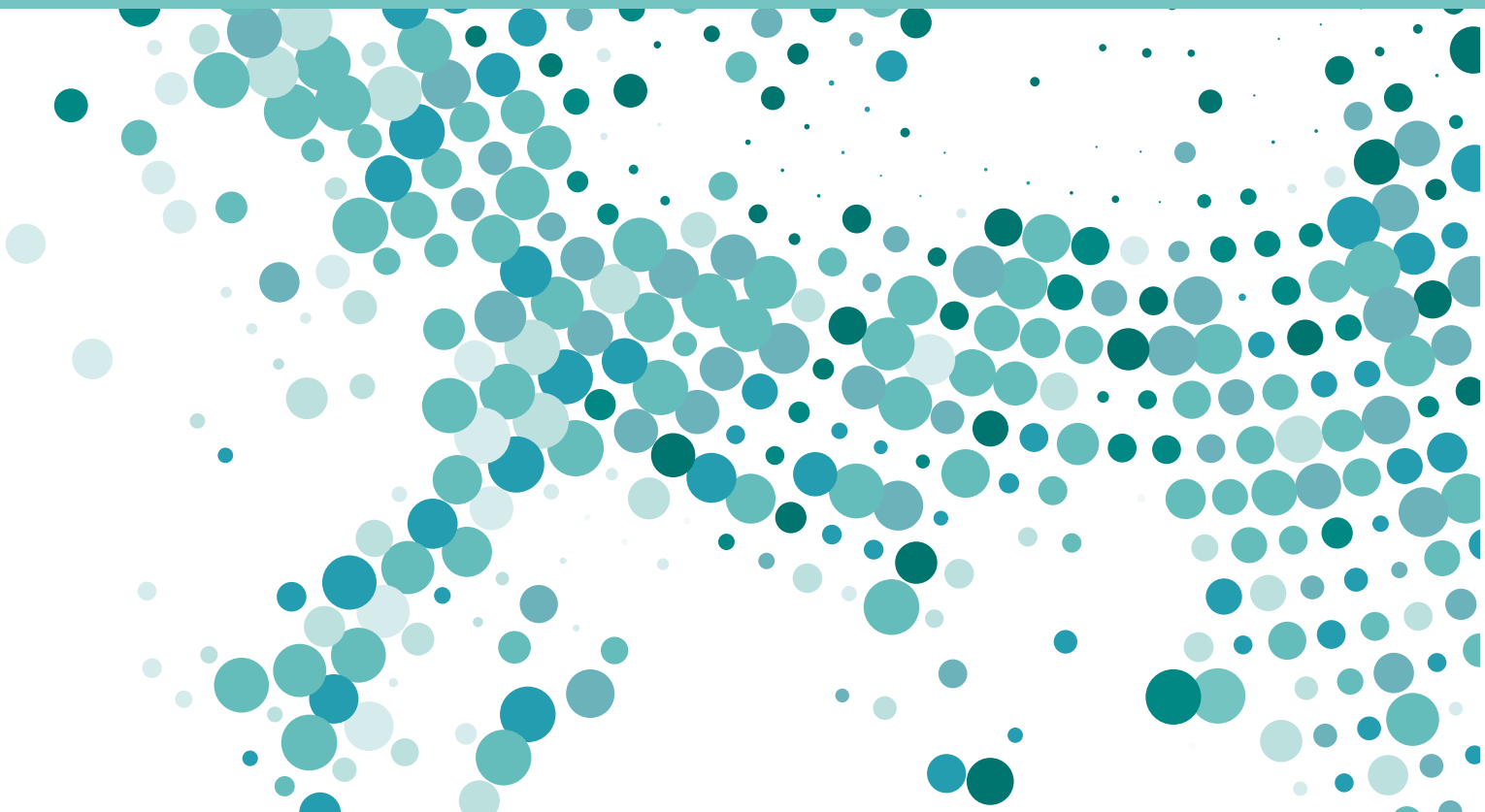
SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2018

Arvio väkivaltaisen ekstremismin tilanteesta Suomessa vuonna 2017 ja kehityksen suunta. Erikoistarkastelussa naiset ja lapset radikaali-islamistisissa terroristijärjestöissä

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 13/2018

Sisäinen turvallisuus

Sisäministeriön julkaisu 13/2018

Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2018

Arvio väkivaltaisen ekstremismin tilanteesta Suomessa
vuonna 2017 ja kehityksen suunta. Erikoistarkastelussa naiset ja lapset
radikaali-islamistisissa terroristijärjestöissä

Sisäministeriö

ISBN (PDF): 978-952-324-221-0

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Sisäministeriö	Huhtikuu 2018	
Tekijät	Työryhmä, edustajat Poliisihallituksesta ja Suojelupoliisista, pj. kehittämispäällikkö Tarja Mankkinen		
Julkaisun nimi	Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2018 Arvio väkivaltaisen ekstremismin tilanteesta Suomessa vuonna 2017 ja kehityksen suunta. Erikoistarkastelussa naiset ja lapset radikaali-islamistisissa terroristijärjestöissä		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sisäministeriön julkaisu 13/2018		
Diaari/hankenumero	SMDno-2018-827	Teema	sisäinen turvallisuus
ISBN PDF	978-952-324-221-0	ISSN PDF	2341-8532
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-221-0		
Sivumäärä	28	Kieli	suomi
Asiasanat	väkivaltainen ekstremismi, radikalisoituminen, ääriliikkeet, terrorismi, naiset, lapset		
Tiivistelmä	<p>Sisäministeriö on julkaissut säännöllisesti vuodesta 2013 väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsauksia. Katsaukset valmistellaan sisäministeriön johdolla keskeisten asiantuntijoiden kanssa. Katsauksen tarkoituksena on antaa kokonaiskuva väkivaltaisten ääriliikkeiden toiminnasta ja väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvistä rikoksista sekä kehityksen suunnasta Suomessa tarkasteltavana olevana ajanjaksona.</p> <p>Katsauksessa on esitetty väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin sekä näihin liittyvien rikosten kansalliset määritelmät, jotka ovat katsauksen sisällön kannalta keskeisiä. Tiivistelmässä kuvataan poliisin tietojärjestelmästä saatujen tietojen perusteella ekstremistisiksi epäiltyjen rikosten määrän kehitystä sekä viharikosten määrän kehitystä siltä osin, kun se on ollut perusteltua katsauksen aiheen kannalta.</p> <p>Katsauksessa esitellään väkivaltaisten ääriyhmiä toimintaa Suomessa vuonna 2017 sekä tarkastellaan naisten ja lasten tilannetta ja asemaa radikaali-islamistisissa terroristijärjestöissä. Daesh on ensimmäinen radikaali-islamistinen terroristijärjestö, joka on onnistunut houkuttelemaan suuren joukon naisia matkustamaan järjestön hallitsemalle alueelle. Naisten mukana on matkustanut lapsia ja alueella on myös syntynyt lapsia Euroopasta lähteneisiin perheisiin. Kaikki lapset ovat uhreja mutta osa heistä voi muodostaa myös turvallisuusuhkan.</p>		
Kustantaja	Sisäministeriö		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Inrikesministeriet	April 2018	
Författare	Arbetsgrupp, representanter för Polisstyrelsen och Skyddspolisen, ordförande utvecklingschef Tarja Mankkinen		
Publikationens titel	Lägesöversikt över våldsam extremism 1/2018 . Bedömning av läget och trenderna för våldsam extremism i Finland 2017. Särskilt fokus på kvinnor och barn i radikala islamistiska terroristorganisationer		
Publikationsseriens namn och nummer	Inrikesministeriets publikation 13/2018		
Diarie-/ projektnummer	SMDno-2018-827	Tema	Inre säkerhet
ISBN PDF	978-952-324-221-0	ISSN PDF	2341-8532
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-221-0		
Sidantal	28	Språk	finska
Nyckelord	våldsam extremism, radikaliserings, extremistiska rörelser, terrorism, kvinnor, barn		
Referat	<p>Sedan 2013 har inrikesministeriet regelbundet publicerat lägesöversikter över våldsam extremism. Översikterna bereds under inrikesministeriets ledning tillsammans med centrala sakkunniga. Syftet med översikten är att ge en övergripande bild av våldsam extremism och brott relaterade till våldsam extremism samt av trender i Finland under den granskade perioden.</p> <p>Översikten innehåller nationella definitioner av våldsam radikaliserings och extremism samt av relaterade brott som är centrala med tanke på innehållet i översikten. Utifrån uppgifter från polisens informationssystem beskriver sammanfattningen utvecklingen av antalet misstänkta extremistiska brott samt hatbrott i den mån som det varit motiverat med tanke på översiktens tema.</p> <p>Översikten tar upp våldsamma extremistiska grupper verksamhet i Finland under 2017 och granskar läget och ställningen för kvinnor och barn i radikala islamistiska terroristorganisationer. Daesh är den första radikala islamistiska terroristorganisationen som har lyckats locka ett stort antal kvinnor till områden som kontrolleras av organisationen. Barn har rest till områdena tillsammans med kvinnorna, och dessutom har barn fötts i familjer som lämnat Europa. Alla barn är offer, men en del av dem kan även bli säkerhetshot.</p>		
Förläggare	Inrikesministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of the Interior	April 2018	
Authors	Working group chaired by Tarja Mankkinen, Head of Development, including representatives from the National Police Board and the Finnish Security Intelligence Service		
Title of publication	Violent extremism in Finland – situation overview 1/2018. Threat assessment of violent extremism in Finland in 2017 and trends. Women and children in radical Islamist terrorist organisations under special review		
Series and publication number	Ministry of the Interior Publications 13/2018		
Register number	SMDno-2018-827	Subject	Internal security
ISBN PDF	978-952-324-221-0	ISSN (PDF)	2341-8532
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-221-0		
Pages	28	Language	Finnish
Keywords	violent extremism, radicalisation, extremist movements, terrorism, women, children		
<p>Abstract</p> <p>Since 2013, the Ministry of the Interior has regularly published situation overviews of violent extremism. Overviews are drafted under the direction of the Ministry of the Interior, together with key experts. They are meant to provide an overall picture of violent extremist movements and related crimes and trends during a given time period in Finland.</p> <p>This overview presents the national definitions of violent radicalisation and extremism along with related crimes. These definitions are integral to the content of the report. The summary describes trends in the number of crimes suspected to be extremist in nature based on information from the police information systems as well as trends in the number of hate crimes committed, to the extent that these are relevant to this report.</p> <p>The overview presents the actions of violent extremist groups in Finland in 2017 and addresses the situation and status of women and children in radical Islamist terrorist organisations. Daesh is the first radical Islamist terrorist organisation that has managed to attract a large number of women to travel to the region controlled by the organisation. Some women brought children along with them. There are also other children living in this region who were born into families after they left Europe. Although all the children are victims, some of them may also pose a security threat.</p>			
Publisher	Ministry of the Interior		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

1	Tiivistelmä	8
2	Tilannekatsauksia vuodesta 2013	11
3	Väkivaltainen radikalisoituminen ja ekstremismi sekä näihin liittyvät rikokset – kansalliset määritelmät	12
4	Väkivaltainen ekstremismi rikollisuutena	14
4.1	Väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvät rikokset vuonna 2017.....	14
5	Ekstremistiset rikokset ja viharikokset	15
6	Uskonnolla perusteltuun väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvät rikokset	17
7	Väkivaltaisten ääriryhmien toiminta Suomessa 2017	19
7.1	Väkivaltainen äärioikeisto.....	19
7.2	Väkivaltainen ääriyasemmisto.....	21
7.3	Radikaalit vaihtoehtoliikkeet.....	22
7.4	Uskonnolla perusteltu väkivaltainen ekstremismi.....	23
8	Naiset ja lapset radikaali-islamistisissa terroristijärjestöissä	26
8.1	Suomesta ns. "kalifaattiin" matkustaneet naiset.....	27

1 Tiivistelmä

Väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja ekstremismin eri muotoihin liittyvät uhat ja rikospäilyt ilmenevät eri tavoin.

Arjen turvallisuuteen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin näkökulmasta vaikuttavat eniten väkivaltaiseen äärioikeistoon liittyvät henkilöt, jotka käyttävät väkivaltaa vastustajikseen kokemiaan henkilöitä kohtaan. Yleisimmin suomalainen äärioikeistolainen liikehdintä on edelleen rassistien skinheadryhmien toimintaa. Näiden toiminta perustuu paikallisiin kerhoihin, ja se on valtaosaltaan spontaania katuväkivaltaa. Näkyvin äärioikeistolainen toimija on kansallissosialistinen Pohjoismaainen Vastarintaliike (PVL), jonka nimi oli aiemmin Suomen Vastarintaliike. Sen toimintaan on vaikuttanut Poliisihallituksen maaliskuussa 2017 nostama kanne järjestön lakkauttamiseksi. Asiassa annettiin tuomio 30. marraskuuta 2017. Pirkanmaan käräjäoikeus määräsi Pohjoismaisen vastarintaliikkeen Suomen osaston alaosastoineen ja -yhdistyksineen lakkautettavaksi. Päätöksestä on valitettu hovioikeuteen ja se ei ole vielä lainvoimainen.

Uskonnolla perusteltu väkivaltainen ekstremismi ilmenee terrorismin uhkana ja siihen liittyvinä rikoksina sekä lahkoväkivaltana. Radikaali-islamistiseen terrorismiin liittyvät esiselvitys-, esitutkinta- ja syytekynnyksen ylittävät tapaukset ovat lisääntyneet. Elokuussa 2017 Turussa tapahtui siviiliväestöön kohdistunut joukkopuukotus, jonka tekijää syytetään terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä murhista ja murhan yrityksistä. Kyseessä on ensimmäinen terroristissa tarkoituksessa tehdyn henkeen ja terveyteen kohdistuneen rikoksen epäily sen jälkeen, kun lainsäädäntöä tarkistettiin vuonna 2003 (Rikoslaki 34 a luku). Suojelupoliisin arvion mukaan terrorismin uhka on Suomessa tasolla ”kohonnut”, ollen neliportaisella asteikolla tasolla 2. Kohonneen uhkan taustalla on Syyrian ja Irakin konflikti ja siihen liittyvät ilmiöt. Lahkoväkivaltaan liittyvissä rikostilastoissa korostuivat etenkin muslimimiesten kristityiksi kääntyneisiin muslimeihin kohdistamat pahoinpitelyrikokset ja laittomat uhkaukset.

Suurin vakavan väkivallan, kuten joukkosurman uhka liittyy yksittäisiin toimijoihin, joiden motiivi voi liittyä laajasti väkivaltaiseen ekstremismiin. Viime aikoina tehty tutkimus osoit-

taa, että yksittäiset toimijat toimivat harvoin yksin. He ovat yleensä aina osa jotain sosiaalista ympäristöä.

Ääriivasemmistolainen – jolla tässä yhteydessä tarkoitetaan erityisesti anarkistista ja antifasistista radikaaliliikettä – oli vuonna 2017 varsin vähäistä. Keskeistä toiminnassa on äärioikeiston haastaminen ja häiritseminen ja pääasiallinen kohde on edelleen Pohjoismainen Vastarintaliike. Radikaalia vaihtoehtoliikettä oli vuonna 2017 vähän.

Poliisin rikosilmoitusjärjestelmästä tunnistettiin vuonna 2017 hieman alle 100 rikosta, joiden epäiltiin liittyvän väkivaltaiseen ekstremismiin. Rikosilmoitusjärjestelmä ei kuitenkaan anna kattavaa käsitystä rikosten määrästä, sillä yksittäisistä tapahtumista voidaan kirjata joko yksi rikos tai jokainen rikosepäily erikseen. Esimerkiksi mielenosoituksen yhteydessä esille tulleet rikosilmoitukset voidaan kirjata yhteen rikosnimikkeeseen nimikkeellä ”väkivaltainen mellakka” tai tehdä jokaisesta tapauksesta erillinen ilmoitus.

Poliisin tietoon tulleista rikosepäilyistä, joihin epäiltiin liittyvän ekstremistinen motiivi, yli puolet liittyi väkivaltaiseen äärioikeistoon. Äärioikeiston tekemiksi epäillyissä rikoksissa tyypillisin rikosnimike oli pahoinpitely. Muita nimikkeitä olivat mm. lievä pahoinpitely, kiihottaminen kansanryhmää vastaan sekä törkeä pahoinpitelyn yritys. Kaksi kolmasosaa äärioikeiston tekemiksi epäillyistä rikoksista ilmeni Helsingissä. Uskonnolla perusteltuun ekstremismiin liittyvissä rikosepäilyissä tyypillisimmät rikosnimikkeet olivat pahoinpitely ja laiton uhkaus. Tähän ryhmään kuuluvat myös Turun puukotusiskusta kirjatut rikosepäilyt eli kaksi terroristisessa tarkoituksessa tehtyä murhaa ja kahdeksan terroristisessa tarkoituksessa tehtyä murhan yritystä. Lounais-Suomen alueella kirjattiin selvästi eniten rikoksia, joiden epäillään liittyvän uskonnolla perusteltuun ekstremismiin. Ääriivasemmistolaiseen väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvät rikosepäilyt olivat pääosin Helsingissä järjestettyjen mielenosoitusten yhteydessä ilmenneitä pahoinpitelyitä tai laittomia uhkauksia.

Poliisi tehosti vuonna 2017 viharikosten torjuntaa hallituksen syyskuussa 2016 tekemän päätöksen mukaisesti. Helsingin poliisilaitoksen yhteyteen perustettiin vihapuheen torjuntaan keskittyvä valtakunnallinen yksikkö, joka tutkii muun muassa kaikki internetissä tapahtuneet kiihottamiset kansanryhmää vastaan ja uskonrauhan rikkomiset. Tutkinnan keskittäminen tehosti toimintaa, ja rikosilmoituksia erityisesti kiihottamisesta kansanryhmää vastaan kirjattiin lukumääräisesti paljon enemmän kuin aiempina vuosina. Tapaus-ten määrän lisääntyessä syntyy oikeuskäytäntöä siitä, miten määritellään haitallisen mutta ei-laittoman ja laittoman vihapuheen välinen raja.

Matkustaminen Syyrian ja Irakin taistelualueelle on hiipunut. Alueelta on palannut vain vähän ihmisiä. Matkustaminen saattaa jatkossa suuntautua muille konfliktialueille, joissa toimii Daeshin alueellisia siipiä tai muita toimintakykyisiä terroristijärjestöjä.

Syyrian ja Irakin konfliktialueelle matkustaneiden naisten määrä eri puolilta maailmaa, mukaan lukien Suomi, on huomattavan korkea. Suomessa naisten osuus lähtijöistä on yli 20 %. Suomesta on matkustanut Syyrian ja Irakin konfliktialueelle parikymmentä täysi-ikäistä naista ja noin 30 lasta, joista noin puolet on tyttöjä ja puolet poikia. Osa näistä lapsista on jo täysi-ikäisiä. Konfliktialueella syntyneiden lasten kokonaislukumäärä, joilla on kytkös Suomeen, ei ole tiedossa, mutta karkeiden arvioiden mukaan lapsia on voinut syntyä konfliktialueella jopa toista kymmentä.

2 Tilannekatsauksia vuodesta 2013

Sisäministeriö on julkaissut väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsauksen säännöllisesti vuodesta 2013 lähtien. Tilannekatsaus valmistellaan sisäministeriön johdolla yhdessä keskeisten asiantuntijoiden kanssa. Tilannekatsauksen julkaisemisesta on päätetty kansallisessa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelmassa¹ (toimenpide 24). Tilannekatsaukset ovat joko yleisiä, kaikkien Suomessa esiintyviä väkivaltaisen ekstremismin muotoja käsitteleviä katsauksia, yhteen ajankohtaiseen teemaan keskittyviä katsauksia tai näiden yhdistelmiä.

Tilannekatsauksen tavoitteena on antaa tietoa Suomessa toimivista väkivaltaisista ääriliikkeistä ja muista sellaisista aatteellisista liikkeistä, joihin kansainvälisen kokemuksen, toiminnan luonteen tai viranomaisten havaintojen perusteella liittyy väkivallan käytön riski.

Tilannekatsauksen tarkoitus on helpottaa laajaa yleisöä, eri alojen ammattilaisia sekä järjestöjä tunnistamaan ja ennalta ehkäisemään väkivaltaista ekstremismiä, radikalisoitumista ja ääriliikkeiden toimintaa. Tilannekatsauksessa käytetään lähteinä Suojelupoliisin, Keskusrikospoliisin ja paikallispoliisin tilannekuvaa, tutkimustietoa, aiheen kannalta keskeisten asiantuntijoiden tuottamaa tietoa, kansainvälisiä kokemuksia sekä muita julkisia lähteitä.

Aiemmin julkaistut tilannekatsaukset löytyvät sisäministeriön verkkosivulta osoitteesta <http://www.intermin.fi/fi/turvallisuus/rikostorjunta/radikalisoituminen>

¹ SM julkaisu 15/2016

3 Väkivaltainen radikalisoituminen ja ekstremismi sekä näihin liittyvät rikokset – kansalliset määritelmät

Väkivaltaiselle radikalisoitumiselle ja ekstremismille ei ole yhtä, kansainvälisesti hyväksyttyä määritelmää. Tästä huolimatta eri maiden käyttämät määritelmät ovat varsin lähellä toisiaan. Suomessa väkivaltainen radikalisoituminen ja ekstremismi määriteltiin kansallisessa toimenpideohjelmassa, joka hyväksyttiin huhtikuussa 2016.

Kansallisesti väkivaltaisella ekstremismillä tarkoitetaan sitä, että väkivaltaa käytetään, sillä uhataan, se oikeutetaan tai siihen kannustetaan aatemaailmalla perustellen. Väkivaltainen radikalisoituminen on prosessi, jonka myötä yksilöt päätyvät käyttämään väkivaltaa tai uhkaamaan sillä, kannustamaan siihen ja oikeuttamaan väkivaltaa aatemaailmalla tai ideologialla perustellen. Aatemaailmalla tarkoitetaan jaettuja ajatusrakennelmia, joiden lähtökohtina ovat tulkinnot ihmisryhmistä, maailmasta, uskonnosta, ihmisten ja valtioiden välisistä suhteista, ihmisarvosta, pyhästä sekä ei-pyhästä tai vastaavista sekä yksilön toimintaa ohjaavista uskomuksista.

Ekstremistisiksi rikoksiksi katsotaan kaikki väkivaltarikokset, väkivaltaan yllyttämiseen liittyvät rikokset ja väkivallalla uhkaukset tai muut rikokset, joiden motiivi liittyy tekijän aatemaailmaan. Myös yritykset ja eri osallisuuden muodot huomioidaan (rikoskumppanuus, avunanto, yllytys, välillinen tekeminen). Väkivaltarikoksilla tarkoitetaan tässä rikoslain 21 luvun mukaisten henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten lisäksi kaikkia sellaisia rikoksia, joiden tunnusmerkistöön kuuluu henkeen tai terveyteen kohdistuva vahinko tai vaara tällaisesta vahingosta. Vaikka väkivaltaiset ääriliikkeet ja niiden jäsenet tekevät omaisuuteen kohdistuvia rikoksia, näitä ei edellä esitetyn kansallisen määritelmän vuoksi tarkastella tässä yhteydessä. Esimerkiksi ääriliikkeen jäsenen tekemä vahingonteko ei näin ollen ole osa tätä tarkastelua, mutta sitä vastoin esimerkiksi tuhotyörikos on.

Ekstremistisiksi rikoksiksi katsotaan lisäksi sellaiset väkivaltaisiin ääriliikkeisiin kuuluviksi tiedettyjen henkilöiden tekemät edellä mainitut väkivaltarikokset, joiden motiivina ei selkeästi ole muu seikka kuin aatemaailma. Näitä poissulkevia seikkoja voivat olla esimerkiksi muuhun rikollisuuteen liittyvä väkivalta, yksityiselämään liittyvä riita tai perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Tämän perusteella esimerkiksi äärioikeistolaisten skinhead-jengien jäsenten spontaani katuväkivalta katsotaan ekstremistisiksi rikoksiksi. Tälle on kaksi perustetta. Yksilötasolla on oletettavaa ja käytössä olevan tutkimustiedon mukaan johdonmukaista, että väkivaltaisen ääriliikkeen jäsenen kynnys käyttää väkivaltaa yleisesti on alhaisempi kuin vastaavassa tilanteessa olevan ääriliikkeeseen kuulumattoman henkilön. Toiseksi, yhteiskunnan turvallisuuden kannalta kyse on myös siitä, että näkyvien ääriliikkeiden käyttämä väkivalta on välineellistä riippumatta väkivallan kohteesta tai hetkellisestä motiivista - yleinen väkivallan uhka lisää liikkeen pelotevaikutusta. Tämä voi heikentää ihmisten turvallisuuden tunnetta ainakin paikallisesti. Näin ollen ekstremistiseksi väkivallaksi katsotaan kaikki väkivaltarikollisuus, joka liittyy väkivaltaisiin ääriliikkeisiin ilmiönä.

4 Väkivaltainen ekstremismi rikollisuutena

4.1 Väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvät rikokset vuonna 2017

Vuonna 2017 poliisin rikosilmoitusjärjestelmästä tunnistettiin hieman alle 100 rikosnimikettä, joiden epäiltiin liittyvän väkivaltaiseen ekstremismiin. Rikosepäilyistä yli puolet liittyi äärioikeistoon, noin kolmasosa uskonnolla perusteltuun ekstremismiin ja loput ääriivasemistolaiseen radikaaliliikehdintään.

Äärioikeiston tekemiksi epäillyissä rikoksissa tyypillisin rikosnimike oli pahoinpitely. Muita nimikkeitä olivat mm. lievä pahoinpitely, kiihottaminen kansanryhmää vastaan sekä törkeä pahoinpitelyn yritys. Kaksi kolmasosaa äärioikeiston tekemiksi epäillyistä rikoksista ilmeni Helsingissä. Loput rikosepäilyt jakautuivat useisiin kaupunkeihin eri puolilla Suomea.

Uskonnolla perusteltuun ekstremismiin liittyvissä rikosepäilyissä tyypillisimmät rikosnimikkeet olivat pahoinpitely ja laiton uhkaus. Tähän ryhmään kuuluvat myös Turun puukotusiskusta kirjatut rikosepäilyt eli kaksi terroristisessa tarkoituksessa tehtyä murhaa ja kahdeksan terroristisessa tarkoituksessa tehtyä murhan yritystä. Lounais-Suomen alueella kirjattiin selvästi eniten rikoksia, joiden epäillään liittyvän uskonnolla perusteltuun ekstremismiin.

Ääriivasemistolaiseen väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvät rikosepäilyt olivat pääosin Helsingissä järjestettyjen mielenosoitusten yhteydessä ilmenneitä pahoinpitelyitä tai laittomia uhkauksia.

Kesäkuussa 2016 poliisi tutki epäiltyä terroristisen teon valmistelua Helsingissä. Poliisin tietoon oli tullut seikkoja, joiden perusteella oli syytä epäillä terroristisen teon valmistelua. Tietojen mukaan mahdollisen teon kohteena olisi ollut Temppeliaukion kirkko Helsingissä. Poliisi varautui kirkon läheisyydessä tavanomaista laajemmin mahdollisen ulkoisen uhan varalta. Keskusrikospoliisin suorittaman esitutkinnan aikana ilmeni, että erityistä huolta ei konkreettisen uhan osalta ollut. Tapaus ei aiheuttanut muutosta terrorismin uhka-arvioon.

5 Ekstremistiset rikokset ja viharikokset

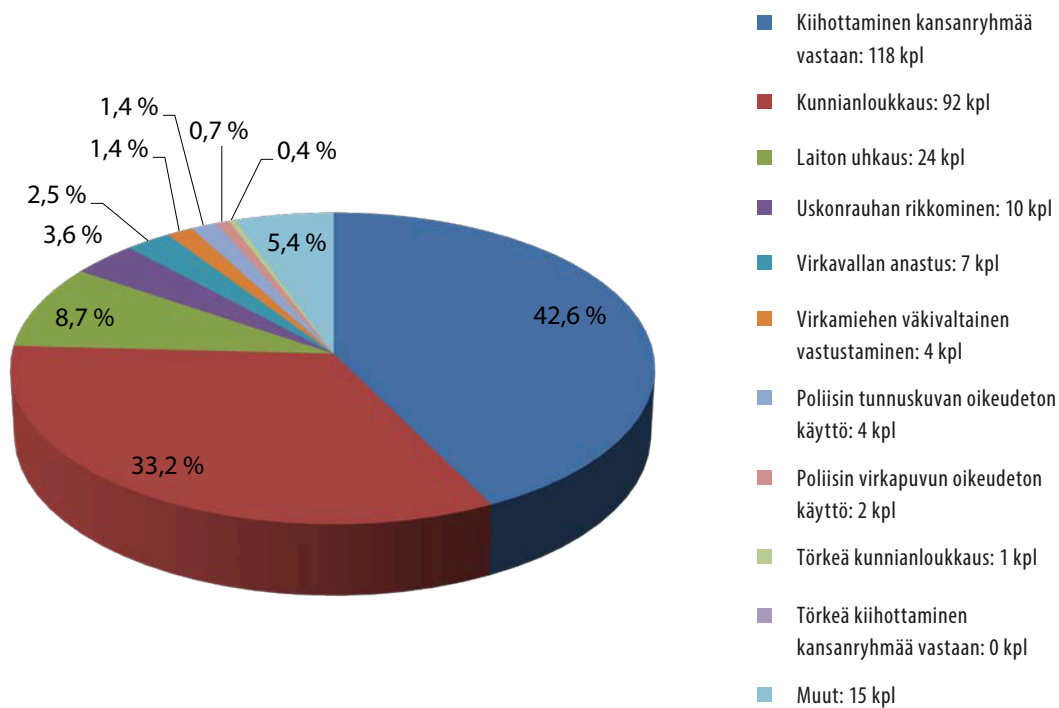
Viharikoksen motiivina on tekijän viha uhrin yhtä ominaisuutta kohtaan, mutta ekstremistisen rikoksen motiivi liittyy laajemmin tekijän aatemaailmaan. Itse rikos voi näyttäytyä samanlaisena. Erot viharikoksen ja ekstremistisen rikoksen välillä liittyvät rikoksen suunnitelmallisuuteen, tekijän tiedossa oleviin yhteyksiin väkivaltaisiin ääriliikkeisiin ja muihin motiivina selventäviin tekijöihin.

Poliisi tehosti vuonna 2017 viharikosten torjuntaa hallituksen syyskuussa 2016 tekemän päätöksen mukaisesti. Yksi tehostamistoimista oli Helsingin poliisilaitoksen yhteyteen perustettu vihapuheen torjuntaan keskittyvä valtakunnallinen yksikkö, joka tutkii muun muassa kaikki internetissä tapahtuneet kiihottamiset kansanryhmää vastaan ja uskonrauhan rikkomiset. Tämän vuoksi rikosilmoituksia erityisesti kiihottamisesta kansanryhmää vastaan kirjattiin lukumääräisesti paljon enemmän kuin aiempina vuosina. Kiihottaminen kansanryhmää vastaan on viharikos, mutta teon mahdollista yhteyttä väkivaltaiseen ekstremismiin voi olla hankala todentaa.

Edellä mainitun valtakunnallisen yksikön tietoon tuli vuonna 2017 yhteensä 233 rikosilmoitusta ja 14 ns. S-ilmoitusta (sekailmoitus).

Vuonna 2017 poliisin tietoon tulleista viharikoksista Poliisiammattikorkeakoulun toimesta laadittu kattava katsaus julkaistaan syksyllä 2018.

Rikosnimikkeet

Kuva 1. Keskitetyn vihapuheen torjuntayksikön tutkimat rikokset rikosnimikkeittäin 2017

6 Uskonnolla perusteltuun väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvät rikokset

Radikaali-islamistiseen terrorismiin liittyvät esiselvitys-, esitutkinta- ja syytekynnyksen ylittävät tapaukset ovat lisääntyneet. Elokuussa 2017 Turussa tapahtui siviiliväestöön kohdistunut joukkopuukotus, jonka tekijää syytetään terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä murhista ja murhan yrityksistä. Tapaus ei muuttanut Suojelupoliisin kesäkuussa 2017 julkaisemaa uhka-arviota, jonka mukaan terrorismin uhka Suomessa on tasolla 2/4.

Suojelupoliisin ilmoituksen mukaan Suomessa on 370 terrorismin torjunnan kohdehenkilöä. Terrorismin torjunnan kohdehenkilöillä ei välttämättä ole aikaisempaa rikostaustaa. Näille henkilöille tyypillisiä rikoksia ovat liikenerikokset, kunnianloukkaukset, petos- ja omaisuusrikokset. Syyrian ja Irakin konfliktiin on liittynyt muun muassa lapsikaappauksia. Seksuualirikoksia ja huumausainerikoksia esiintyy vähän, toisin kuin Rikosseuraamuslaitoksen tunnistamilla henkilöillä, jotka liittyvät uskonnolla perusteltuun väkivaltaiseen ekstremismiin.

Terroristisen rikoksen potentiaaliset tekijät voidaan riskiarvion perusteella jakaa kahteen ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat voimakkaasti ideologiaan kiinnittyneet henkilöt, jotka pitävät väkivaltaa ja sen käyttöä oikeutettuna. Toisen ryhmän muodostavat henkilöt, jotka ovat löyhästi ideologiaan kiinnittyneet, joilla usein on rikollista taustaa ja joiden kynnys käyttää väkivaltaa on madaltunut. Näille henkilöille jokin järjestö, kuten Daesh (kutsutaan myös nimillä ISIS, ISIL), tarjoaa kontekstin ja oikeutuksen väkivaltaiselle käytökselle.

Vuonna 2017 lahkoväkivaltaan liittyvissä rikostilastoissa korostuivat etenkin muslimimiesten kristityiksi kääntyneisiin muslimeihin kohdistamat pahoinpitelyrikokset ja laittomat uhkaukset.

Myös sunni- ja shiitaustaisten sekä radikaali-islamististen ja maltillisten turvapaikanhakijoiden välillä tapahtuu edelleen pahoinpitelyjä uskonnollisista syistä. Esimerkiksi musliminaisia on pahoinpidelty tai uhkailtu, jos he eivät ole pukeutuneet tai käyttäytyneet miesten vaatimien uskonnollisten normien mukaisesti.

Vain osa lahkoväkivaltaan liittyvistä rikoksista tulee viranomaisten tietoon. Tapauksia tarkasteltaessa on myös otettava huomioon, että joissain tapauksissa tekijän motiivia on vaikea erottaa. Se on voinut olla rasistinen, uskonnollinen, kunniaväkivaltaan tai klaanien välisiin riitoihin liittyvä.

7 Väkivaltaisten ääriryhmien toiminta Suomessa 2017

7.1 Väkivaltainen äärioikeisto

Väkivaltainen äärioikeistolainen toiminta on ollut Suomessa viime vuosina kokonaisuutena arvioiden suhteellisen vähäistä, mutta ajoittain aktiivisempaa. Väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvien, poliisin tietoon tulleiden rikosten määrässä ei ole havaittu suuria vaihteluita. Viime vuonna tällaisia rikoksia tunnistettiin noin 50.

Tyypillisimmillään suomalainen äärioikeistolainen liikehdintä on edelleen rasististen skinheadryhmien toimintaa. Skinheadliike jakautuu lukuisiin itsenäisiin paikallisiin kerhoihin, eikä sillä ole keskusjohtoista toimintaa. Liike on myös ideologisesti varsin jäsentymätön. Siihen kytkeytyvä väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvä toiminta on valtaosaltaan spontaania katuväkivaltaa. Vuonna 2017 rasististen skinheadien tekemiksi epäiltyjä väkivaltarikoksia tunnistettiin hieman toistakymmentä.

Näkyvin äärioikeistolainen toimija on kansallissosialistinen Pohjoismainen Vastarintaliike (PVL), jonka nimi oli aiemmin Suomen Vastarintaliike. Järjestö on ollut toiminnassa jo kymmenen vuotta, ja se pyrkii edelleen toimintansa pitkäjänteiseen kehittämiseen. Pohjoismainen Vastarintaliike onkin tässä suhteessa varsin poikkeuksellinen järjestö, sillä tyypillisesti poliittisten ääriryhmien elinkaari Suomessa on vain muutamia vuosia.

Vuonna 2017 Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen toimintaan vaikutti Poliisihallituksen maaliskuussa nostama kanne järjestön lakkauttamiseksi. Asiassa annettiin tuomio 30. marraskuuta 2017, ja Pirkanmaan käräjäoikeus määräsi Pohjoismaisen vastarintaliikkeen Suomen osaston alaosastoinen ja -yhdistyksineen lakkautettavaksi. Oikeus perusteli päätöstä sillä, että Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen räikeästi hyvän tavan ja lain vastainen toiminta on monipuolista ja keskeinen osa sen toimintaa.

Yhdistyksen tavoitteet ovat oikeuden päätöksen mukaan demokraattisten arvojen vastaisia. Liike panettelee ja solvaa kansanryhmiä, levittää vihapuhetta ja käyttää väkivaltaa sekä kannustaa kannattajiaan väkivallan ja häirinnän käyttöön vihollisiksi väitettyjä tahoja kohtaan. Oikeus katsoi, että yhdistyksen toiminta ei ole yhdistys- ja sananvapauden suojan piirissä, sillä se loukkaa muiden perus- ja ihmisoikeuksia. Pohjoismainen Vastarintaliike on valittanut tuomiosta eikä tuomio ei ole vielä lainvoimainen. Hovioikeus hylkäsi helmikuussa 2018 Poliisihallituksen vaatimuksen Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen asettamisesta väliaikaiseen toimintakieltoon. Oikeusprosessin ollessa kesken Pohjoismainen Vastarintaliike voi jatkaa toimintaansa.

Oikeusprosessin vuoksi Pohjoismainen Vastarintaliike oli viime vuonna varsin paljon julkisuudessa ja median huomion kohteena. Näkyvässä toiminnassaan järjestö keskittyi pääasiassa lakkauttamiskanteen vastustamiseen. Lokakuussa 2017 Pohjoismainen Vastarintaliike järjesti Tampereella oikeudenkäyntiin liittyvän mielenosoituksen, johon osallistui parisataa henkilöä. Pohjoismaiseen Vastarintaliikkeeseen liittyviä rikosepäilyjä ei tapahtuman johdosta kirjattu, mutta siitä julkaistuilla videoilla on nähtävissä liikkeen jäsenten aggressiivista uhoamista vastamielenosoittajille. Voidaankin arvioida, että paikalla olleiden poliisien suuri määrä ja ennalta ehkäisevä toiminta estivät väkivaltaiset yhteenotot.

Itsenäisyyspäivänä 2017 Pohjoismainen Vastarintaliike järjesti edellisvuoden tapaan Helsingissä oman marssinsa. Tällä kertaa tilaisuuteen saivat osallistua myös muut äärkansallismieliset toimijat tunnuksineen. Itsenäisyyspäivän mielenilmauksen yhteydessä ainakin kolmen liikkeen jäsenen epäillään syyllistyneen pahoinpitelyrikoksiin kahdessa erillisessä välikohtauksessa. Rikosten asianomistajina olivat näkyvät äärioikeiston vastustajat tai äärivasemmistolaisen ideologian kannattajat. Viime vuonna kirjattiin myös yksi muu Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen tapahtumaan liittyvä rikosilmoitus, jonka mukaan liikkeen jäsenen epäillään pahoinpidelleen lievästi sivullista, etniseen vähemmistöön kuuluvaa henkilöä.

Alkuvuodesta 2018 Helsingin hovioikeus kovensi Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen jäsenen saamaa tuomiota Helsingin asema-aukiolla syyskuussa 2016 tapahtuneesta törkeästä pahoinpitelystä. Hovioikeuden mukaan teon motiivi oli rasistinen, koska asianomistaja oli juuri ennen pahoinpitelyä ilmaissut vastustavansa Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen edustamia arvoja. Käräjäoikeuden antama kahden vuoden ehdoton vankeusrangaistus piteni hovioikeudessa kolmella kuukaudella.

Turussa 18.8.2017 tapahtunut puukotusisku ei aktivoinut ääriliikkeitä, mutta se herätti voimakasta maahanmuuttaja- ja turvapaikanhakijavastaista keskustelua äärioikeiston piirissä. Iskusta ei seurannut mainittavaa liikehdintää islaminvastaisessa äärioikeistossa, jonka toiminta oli vuonna 2017 varsin järjestäytymätöntä ja keskittyi lähinnä sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan viestimiseen.

Vuoden 2015 turvapaikanhakijatilanteen seurauksena kärjistyneen yhteiskunnallisen vastakkainasettelun seuraukset olivat edelleen nähtävissä, josta osoituksena oli Helsingin ydinkeskustassa useita kuukausia jatkunut äärikansallismielisen Suomi Ensin -yhdistyksen organisoima mielenosoitusleiri. Järjestö käynnisti helmikuussa 2017 turvapaikanhakijoita vastustavan vastamielenosoituksen sen jälkeen, kun maahanmuuttopolitiikkaan tyytymättömät turvapaikanhakijat olivat alkaneet kokoontua Kiasman aukiolle Helsingin ydinkeskustaan. Vielä saman kuukauden aikana poliisi siirsi molemmat mielenosoitukset Helsingin Rautatientorille, jossa toiminta jatkui siihen asti, kunnes poliisi kesäkuun lopussa määräsi mielenosoittajat poistumaan. Kuukausia kestäneen yhtäjaksoisen kokoontumisen aikana maahanmuuttovastaiseen leiriin kuuluneet henkilöt aiheuttivat toistuvia järjestyshäiriöitä. Heidän tekemikseen epäiltyjä, väkivaltaiseen ekstremismiin liittyviä rikoksia kirjattiin noin kolmekymmentä. Valtaosa näistä oli eriasteisia pahoinpitelyjä.

7.2 Väkivaltainen ääriivasemmisto

Ääriivasemmistolaiseen – jolla tässä yhteydessä tarkoitetaan erityisesti anarkismia ja antifasismia – radikaaliliikkeitään ei tyypillisesti kuulu järjestäytyminen selkeästi määriteltäviksi ryhmittymiksi. Laajempaa käytännön toimintaa toteutetaan usein löyhien tilapäisten verkostojen kautta projektiluonteisesti.

Ääriivasemmistolainen radikaaliliikkeitä oli vuonna 2017 varsin vähäistä. Väkivaltaiseen ekstremismiin liittyviä rikosepäilyjä tuli ilmi hieman toistakymmentä. Toiminnan painopiste on yhä selkeämmin siirtynyt radikaaliin antifasistiseen toimintaan, jossa keskeistä on äärioikeiston haastaminen ja häiritseminen. Esimerkiksi edellä mainitun Helsingin Rautatientorin maahanmuuttovastaisen mielenosoitusleirin osallistujiin kohdistuneita väkivaltarikosepäilyjä kirjattiin kymmenkunta, ja rikosilmoitustietojen perusteella ainakin osassa tapauksista tekijät ovat todennäköisesti olleet radikaalin antifasismien kannattajia.

Radikaalien antifasistien pääasiallinen kohde on edelleen Pohjoismaiden Vastarintaliike. Tampereella järjestettyä Pohjoismaiden Vastarintaliikkeen tapahtumaa vastustanut mielenilmaus keräsi yhteen useita satoja järjestön ja uusnatsismien vastustajia. Suurin osa vastamielenosoittajista oli rauhanomaisia, mutta tapahtumaan osallistui myös radikaaleja antifasisteja ja anarkisteja. Muutamia vastamielenosoittajia pyrkivät aktiivisesti häiritsemään Pohjoismaiden Vastarintaliikkeen tilaisuutta muun muassa heittämällä ilotuliteräjähteitä mielenosoitusjoukkoa ja myös poliisia kohti. Ääriivasemmiston häiriköintiä tutkitaan väkivaltaisena mellakkana. Useiden henkilöiden epäillään osallistuneen väkivaltaisuuksiin, mutta väkivaltaiseen ekstremismiin liittyviä rikosnimikkeitä tapahtuneesta kirjattiin vain yksi.

Vantaalla tapahtui itsenäisyyspäivän alla tuhopolttotapahtuma, jossa paloi kolme henkilöautoa. Autot kuuluivat paikallisen anniskeluravintolan omistajalle, jonka tiloissa oli suunniteltu järjestettäväksi äärikansallismielisten itsenäisyyspäivän jatkotilaisuus. Pian iskun jälkeen nimettömänä pysyneet antifasistit ilmoittivat olleensa vahingonteon takana. Vaikka vahingon- teko -rikosnimike ei sinällään liity väkivaltaiseen ekstremismiin, tämänkaltaista toimintaa on osoitus äärioikeistoon kohdistuvista provokaatioista, jotka on toteutettu muulla tavoin kuin suoraan yleisötapahtumissa häiriköimällä. Moottoriajoneuvon sytyttäminen tuleen voi pahimmillaan johtaa myös henkilövahinkoihin, vaikka teko olisikin tarkoitettu vain omaisuuteen kohdistuvaksi.

Äärioikeistoa ja äärikansallismielisiä toimijoita vastustaneissa itsenäisyyspäivän mielenilmauksissa kirjattiin kaksi väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvää rikosepäilyä. Kaikkiaan kuitenkin kymmenkunta mielenosoittajaa otettiin kiinni rikoksilta ja häiriöiltä suojaamiseksi. He käyttäytyivät uhkaavasti, heittelivät häirintätarkoituksessa erilaisia tavaroita tai pitivät hallussaan kaasusumutinta.

7.3 Radikaalit vaihtoehtoliikkeet

Radikaalin vaihtoehtoliikkeen osalta vuosi 2017 oli hyvin rauhallinen. Väkivaltaiseen ekstremismiin liittyviä rikoksia ei tullut poliisin tietoon. Vielä vuoden 2016 alkupuolella aktiivisesti toiminut radikaalin ydinvoimanvastaisen liikkeen toiminta on hiljentynyt tois- taiseksi. Merkille pantavaa radikaalia ympäristöliikkeitä ei muutoinkaan viime vuoden aikana havaittu.

Radikaalin eläinoikeusliikkeen osalta ainoa huomiota herättänyt tapahtuma oli marras- kuussa 2017 tapahtunut neljän kuorma-auton tuhopolttotapahtuma, jonka tekijäksi ilmoitettiin nimettömänä pysytellyt eläinoikeuksia puolustava solu. Tapahtumaa tutkitaan törkeänä vahingontekona, joka ei rikosnimikkeenä ole väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvä rikos.

7.4 Uskonnolla perusteltu väkivaltainen ekstremismi

Uskonnolla perusteltua väkivaltaista ekstremismia tarkastellaan eri tavoin eri maissa. Euroopassa uskonnolla perusteltu väkivaltainen ekstremismi liittyy tällä hetkellä useimmin radikaali-islamisiin, jonka ideologinen viitekehys sallii väkivallan käytön.

Uskonnolla perusteltuun ekstremismiin radikalisoivina tekijöinä mainitaan usein tapahtumat konfliktialueilla, esimerkiksi Israelin ja Palestiinan välinen tilanne sekä Syyriassa jo vuosia käynnissä ollut aseellinen konflikti, jossa siviiliuhrien määrä on suuri. Myös rasismien, syrjinnän ja epäoikeudenmukaisuuden kokemukset sekä ulkopuolisuuden tunne ja identiteettikriisi luovat pohjaa väkivaltaiselle radikalisoitumiselle.

Uskonnolla perusteltuun väkivaltaiseen ekstremismiin ja radikaali-islamistiseen ideologiaan liittyvä keskeinen yhteiskunnallinen ongelma on siihen liittyvä suvaitsemattomuus länsimaista elämäntapaa kohtaan sekä vastakkainasettelu länsimaisen oikeusvaltion ja demokratian kanssa. Radikalisoitumisen taustalla voi olla esimerkiksi syrjäytymiseen liittyviä kokemuksia, mutta tämän ideologian kannattajiin liittyy myös tarkoituksellinen integroitumattomuus ja eristäytyminen muusta yhteiskunnasta. Tämä näkyy esimerkiksi jättäytymisenä poliittisen ja yhteiskunnallisen osallistumisen ja työelämän ulkopuolelle, sekä naisten ja lasten koulunkäynnin, avioliittojen solmimisen ja yhteiskunnan tarjoamien mahdollisuuksien käytön rajoittamisena. Koska suvaitsemattomuutta ja rajoituksia perustellaan uskonnolla, saattavat ne heijastua laajemmin muslimiyhteisöihin ja heikentää yhteisöjen osallisuutta ja integroitumista ympäröivään yhteiskuntaan. Erityisesti nuorten ja naisten asema voi vaikeutua.

Suojelupoliisin arvion terrorismin uhkan kohonneesta tasosta Suomessa vaikuttavat kotoperäisen radikalisoitumisen lisääntyminen, terrorismin kohdehenkilöiden lukumäärän kasvu sekä Syyrian ja Irakin konfliktin heijastevaikutukset. Suomessa toimivat terrorismia tukevat verkostot pyrkivät radikalisoimaan ja värväämään lisää kannattajia. Tukiverkostot saattavat kasvaessaan ja vahvistuessaan ryhtyä myös operatiiviseen toimintaan tai pyrkiä toteuttamaan terrori-iskun joko Suomessa tai muualla. Suojelupoliisin arvion mukaan ulkomaille suuntautuva tukitoiminta todennäköisesti kasvaa entisestään. Suomessa on myös valtioita ja uskontoja edustavia kohteita sekä kansainvälisiä tapahtumia, joihin kohdistuu tavanomaista korkeampi uhka. Terrori-iskujen uhka turistikohteita ja länsimaiden intressejä vastaan ulkomailla on kohonnut ja länsimaalaisia vastaan suunnatut iskut voivat vaatia myös suomalaisia uhreja.

Suojelupoliisi on tunnistanut yli 80 Syyrian ja Irakin konfliktialueelle matkustanutta henkilöä, mutta todellinen lukumäärä on suurempi. Matkustaminen on tapahtunut pääsääntöisesti vuosina 2012–2016, jonka jälkeen matkustaminen on joko hiipunut tai tapahtunut viranomaisten huomaamatta. Lähtijöiden lukumäärän väheneminen on seurausta Daeshin tilanteen heikkenemisestä ja matkustamisen vaikeutumisesta. Konfliktialueelta on palannut Suomeen noin 20 henkilöä ja 15–25 on mahdollisesti kuollut. Jäljellä olevat joko taistelevat loppuun saakka tai pyrkivät poistumaan alueelta. Matkustaminen saattaa jatkossa suuntautua muille konfliktialueille, joissa toimii Daeshin alueellisia ryhmiä tai muita toimintakykyisiä terroristijärjestöjä.

Syyrian ja Irakin taistelualueelle matkustaneet ovat monimuotoinen ryhmä. Osa on terroristisia vierastaistelijoita, jotka ovat saaneet taistelukoulutusta ja -kokemusta ja jotka ovat vahvasti kiinnittyneet terroristiseen toimintaan ja ideologiaan. Osa on voinut menettää uskonsa Daeshiin mutta ei ideologiaan, osa taas kumpaankin. Näiden osalta on vaikea todentaa heidän todellinen tilanteensa. Osa henkilöistä voi olla pahasti traumatisoitunut ja siitä syystä oireilla väkivallalla. Naiset ovat usein myös aktiivisesti tukeneet terroristista toimintaa. Lapsiin on kohdistettu väkivaltaista propagandaa ja indoktrinaatiota, jonka mukaisesti väkivaltaan kannustavia oppeja ja käsityksiä on iskostettu lasten persoonaan. Pojat ovat voineet saada taistelukoulutusta 9 -vuotiaasta lähtien, ja tyttöjen on katsottu tämän iän saavuttamisen jälkeen olevan valmiita avioliittoon.

Daesh on menettänyt suurimman osan resursseistaan ja toimintaedellytyksistään Syyrian ja Irakin alueella. Se hallinnoi enää murto-osaa aiemmin valloittamistaan maa-alueista, jonka lisäksi se on menettänyt suurimman osan taistelijoistaan. Jäljellä olevat joko taistelevat alueella loppuun asti, piiloutuvat paikallisväestön sekaan tai poistuvat alueelta lähtömaihinsa, kolmansiin maihin tai muille konfliktialueille. Tällä hetkellä eurooppalaisiin kotimaihinsa palaavien määrä on hyvin pieni, ja erityisesti miesten on vaikea päästä alueelta pois. Naisia ja lapsia on palannut jonkin verran eri Euroopan maihin. Osa voi siirtyä Euroopan ulkopuolisiin maihin tai johonkin muuhun Euroopan maahan kuin kotimaahansa.

Suojelupoliisi seuraa, pyrkiikö Suomesta tai muista maista lähtöisin olevia taistelijoita siirtymään konfliktialueelta Suomeen tai käyttämään Suomea kauttakulkumaana. Suojelupoliisi myös seuraa, alkavatko radikaali-islamistiseksi vierastaistelijoiksi haluavat suunnata Syyrian ja Irakin sijaan muille konfliktialueille. Suomessa sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmä hyväksyi 29.3.2017 toimintamallin, jonka mukaisesti toimitaan taistelualueelta palaajien kanssa.

Linkki: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79561/Palaajat_raportti.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Daesh muuttaa strategiaansa sotilaallisen tappion seurauksena. Se on muuttumassa mahdollisesti keskipitkällä aikavälillä hajautetummaksi verkostoksi al-Qaidan tapaan. Sen toiminta voi jatkossa perustua varsin itsenäisiin soluihin ja verkostoihin. Erona aiempiin vastaaviin liikkeisiin on, että Daesh voi jatkaa elämäänsä digitaalisessa maailmassa. Sen propagandaorganisaatio on varsin pitkälle tuhoutunut, mutta propagandaa levitetään edelleen järjestön kannattajien toimesta ja muun muassa vanhaa materiaalia hyödyntäen. Daesh kannustaa kannattajiaan iskuihin kotimaissaan, ja näitä iskuja toteutettiin lukuisia vuoden 2017 aikana. Viranomaiset ovat myös pystyneet torjumaan useita iskuja. Euroopassa lyhyellä aikavälillä todennäköisiä ovat Daeshin ideologisten kannattajien tekemät iskut, joiden lisäksi myös organisoidummat iskut ovat mahdollisia. Keskeisen uhkan muodostavat kotimaassa olevat, radikalisoituneet henkilöt, jotka voivat toimia yksin yllyttäjien tukemina tai osana solua. Taistelualueelta palaavat voivat toimia yllyttäjinä, roolimalleina ja osallistua iskun valmisteluun ja toteuttamiseen myös itse.

Turkki on aloittanut uuden sotilasoperaation Pohjois-Syyrian läntisillä kurdialueilla. Turkki perustelee operaatiota terroristijärjestöksi luokitellun Kurdistanin työväenpuolueen (PKK) muodostamalla uhalla. Kurdien vastaisen operaation laajentuminen on aiheuttanut Turkin politiikkaa vastustavia mielenosoituksia ja kurdinationalistista liikehdintää myös Suomessa, mihin voi liittyä katuväkivallan uhka.

8 Naiset ja lapset radikaali-islamistisissa terroristijärjestöissä

Naisten väkivaltainen radikalisoituminen tai osallistuminen radikaali-islamististen terroristijärjestöjen toimintaan eivät ole uusi ilmiö. Toiminta on tyypillisesti liittynyt varainhankintaan, värväykseen, matkustamisen fasilitointiin sekä erilaisiin logistisiin ja kuriiritehtäviin. Äärimmäisenä muotona ovat olleet naisten tekemät itsemurhaiskut, joskin uskonoppineilla ei ole niiden oikeutuksesta yksiselitteistä kantaa.

Daesh on ensimmäinen radikaali-islamistinen terroristijärjestö, joka onnistui houkuttelemaan suuren joukon naisia eri puolilta maailmaa matkustamaan järjestön hallitsemalle alueelle. Pääasiallisesti naisten rooli keskittyy kodinhoidon ja lasten kasvattamisen ympärille, mutta naiset voivat ja ovat yhä kiinnostuneempia toimimaan myös muissa tehtävissä, kuten harjoittamaan esimerkiksi hoivatyötä, osallistumaan propagandan tuottamiseen tai toimimaan aseellisissa tehtävissä.

Naisilla on keskeinen rooli Daeshin strategiassa väkivaltaisen radikaali-islamistisen aatteen ja toiminnan jatkuvuuden varmistamisessa. Naisten odotetaan synnyttävän ja kasvatavan jälkipolven, joka jatkaa vanhempiensa taistelua vihollista vastaan. Daesh kannusti propagandassaan naisia matkustamaan ”kalifaattiin”, jossa synnyttäminen on sen mukaan erityinen siunaus. Lapset tulee kasvattaa ideologiaan jo pienestä pitäen opettamalla hänet uskomaan Daeshin oppien mukaisesti ja vihaamaan vääräuskoisia. Kaikkien lasten tulee oppia arabiaa, jotta he voivat sekoittua ja olla tekemisissä muun yhteisön kanssa.²

Samana aatteen loogisena jatkumona lapset totutetaan askeettiseen elämäntyyliin ja tavoittelemaan kuolemanjälkeistä elämää. Heidän tulee jo pienestä pitäen tottua näkemään kotona aseita, räjähteitä ja muita sotilasvarusteita. Lapset opetetaan rakastamaan aseellista taistelua (Daesh käyttää tästä termiä jihad) näyttämällä heille väkivaltaisiakin muja-hidin-videoita sekä seuraamalla aktiivisesti Daeshin kirjallista ja äänitettyä propagandaa.

² Rumiya 9, s 18-21: The Woman Is a Shepherd in Her Husband's Home and Responsible for Her Flock.

Daeshin kouluissa pojille annetaan fyysistä ja aseellista koulutusta (lapsisotilaat), kun taas tytöille opetetaan kodinhoidon taitoa valmistaen heidät nuorella iällä solmittavaan avioliittoon³. Jos äidin rooli on toimia kasvattajana, hoivaajana ja kouluttajana, miehen tehtävä on aseellinen taistelu tai muu työ Daeshin hyväksi. Perheen kunnia riippuu sen jäsenten käytöksestä ja Daeshin sääntöjen noudattamisesta.⁴

Naisten kiinnostus aseellista toimintaa kohtaan on jatkuvasti kasvanut. Euroopassakin on nähty viime vuosina muutamia radikaali-islamistisesti motivoituneita väkivallantekoja ja iskurytymiä, joissa tekijänä on ollut nainen tai naisten muodostama solu. Al-Qaida ja Daesh eivät kuitenkaan ole samoilla linjoilla naisten aktiivisemmasta osallistumisesta, sillä al-Qaida painottaa naisten perinteisiä rooleja.

Lokakuussa 2017 Daeshin arabiankielisessä al-Naba -lehden artikkelissa naisille annettiin lupa osallistua aseelliseen jihadiin. Al-Naba on Daeshin keskushallinnon hyväksymä viikkolehti. Taistelulla todennäköisesti tarkoitetaan ennen kaikkea mahdollisuutta puolustaa kotia aseellisesti. Daeshilla on myös ollut aseistettu naisten ryhmä, *al-Khansaa*, johon liittyi länsimaista tulleita naisia. Pataljoonan arvellaan toimineen uskontopoliisina, jonka tehtävä oli ylläpitää naisten moraalista käytöstä. Naisia on liittynyt Daeshiin eri kulttuuri- ja koulutustaustoista, joka vaikuttaa myös rooleihin, joissa naiset ovat mahdollisesti toimineet.

8.1 Suomesta ns. ”kalifaattiin” matkustaneet naiset

Suojelupoliisi kiinnitti huomiota Syyriaan ja Irakiin Daeshin hallitsemille alueille matkustaviin naisiin ensimmäisten EU-maiden joukossa. Suomessa naisten osuus lähtijöistä on yli 20 %. Suomesta on matkustanut Syyrian ja Irakin konfliktialueelle parikymmentä täysi-ikäistä naista ja noin 30 lasta, joista noin puolet on tyttöjä ja puolet poikia. Osa lapsista on jo täysi-ikäisiä. Konfliktialueella syntyneiden lasten, joilla on kytkös Suomeen, kokonaismäärä ei ole tiedossa, mutta karkeiden arvioiden mukaan lapsia on voinut syntyä konfliktialueella jopa toistakymmentä.

Syyriaan ja Irakiin lähteneet naiset ovat ennen lähtöään olleet verkostoituneita keskenään, eli myös naisten kohdalla voidaan puhua verkostosta ja vertaisvärväyksestä. Osa naisista on ollut lähtiessään avioliitossa ja matkustanut alueelle perheensä kanssa. Naimattomat tai eronneet naiset ovat todennäköisesti avioituneet ja saaneet lapsia konfliktialueella.

³ General Intelligence and Security Service: The Children of ISIS. The Indoctrination of minors in ISIS-held territory.

⁴ Rumiyaḥ 9, s 18-21: The Woman Is a Shepherd in Her Husband's Home and Responsible for Her Flock.

Syyriaan ja Irakiin Suomesta lähteneisiin miehiin verrattuna naisista suhteellisesti suurempi osa on Suomen kansalaisia. Naisten keskuudessa on myös suhteellisesti enemmän käännynnäisiä kuin miesten joukossa. Naisten ikä vaihtelee nuorista aikuisista keski-ikäisiin, mutta suurin osa on ollut lähtiessään alle 30-vuotiaita. Naisilla ei muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ole aikaisempaa rikostaustaa. Suomesta lähteneet naiset ovat olleet mukana muun muassa naisille suunnatun propagandan tuottamisessa Daeshin virallisiin *Da-biq* ja *Rumiyah* -lehtiin. Yksi naisista on esittänyt sosiaalisessa mediassa uhkauksia Suomen shiiaväestöä kohtaan ja poseerannut aseensa kanssa.

Terroristijärjestön riveihin matkustaminen on indikaattori väkivaltaisesta radikalisoitumisesta, eli henkilö hyväksyy uskonnolla perustellun väkivallan käytön tietyissä olosuhteissa, vaikka ei itse suunnittelisikaan toteuttavansa väkivaltaista tekoa. Naisten oleskelu konfliktialueella on ollut pitkäkestoista, mikä tarkoittaa, että he ovat altistuneet väkivaltaiselle ideologialle pidempään ja heille on muodostunut laajempi kansainvälinen verkosto.⁵

Motiivit konfliktialueelle lähtemisessä ovat aina yksilöllisiä, joskin näyttää siltä, että naisten radikalisoituminen ja lähtöpäätös ovat tapahtuneet usein osana radikalisoitunutta ryhmää ja osa naisista on toiminut fasilitaattoreina. Esimerkiksi Kanadan tiedustelupalvelu CSIS:n mukaan naisia vaikuttaa kiehtoneen idealisoitu elämä samanmielisten yhteisössä ja avioliitto uskonsoturien kanssa.⁶ Alankomaiden tiedustelupalvelu AIVD:n mukaan ”kalifaatin” perustamisella ja terroristijärjestöjen propagandalla on ollut merkittävä rooli lähtöpäätöksen syntymisessä.⁷

Suojelupoliisi ennakoi ainakin osan naisista pyrkivän palaamaan lapsineen Suomeen. Osa saattaa pyrkiä siirtymään johonkin toiseen maahan. Naisten radikalisoituminen ja lasten kasvattaminen väkivallankäytön oikeuttavan radikaali-islamistisen ideologian mukaisesti ei rajoitu vain konfliktialueelle, vaan ongelma on olemassa myös Suomessa. Suojelupoliisi seuraa myös, pyrkikö Suomeen esimerkiksi turvapaikanhakijoiden joukossa terroristijärjestöjen konfliktialueilta värvämiä lapsisotilaita tai terroristijärjestöjen johtajien puolisoita lapsineen.

⁵ General Intelligence and Security Service: Jihadist women, a threat not to be underestimated, s. 8.

⁶ Canadian Security Intelligence Service (2016): Al-Qaida, ISIL and Their Offspring. Understanding the Reach and Expansion of Violent Islamist Extremism, s. 12.

⁷ General Intelligence and Security Service: Jihadist women, a threat not to be underestimated, s. 5.

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto

Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET